

9968

335

9-83

1906-

2010

184

61/XII

ՀՕՐԻՆ

427

ԲԱՆԻՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԸ
Ե Ի
ԻՆՏԻԼԻԳԵՆՑԻԱՆ

Թմս. քաղ.

Արտ. Տէր-Ստեփանց

ԵՒԿՍԱՆԴՐԱՊՈՒ

Տպարան Ե. Ղառապետցի

1907

(30)

27

Հ. 20 Բ Ի Ն

335

2-83

48-Է

ՀԱՆԻՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԸ

Ե Ի

ԻՆՏԻԼԻԳԵՆՑԻԱՆ

Ռուս. քաղ.
Արտ. ՏԻՐ-ՍՆԱՐԿԵԼԱՆԵՐ

ԱՆԷՔԱՆՆԵՐԱԳՈՒ
Տպարան Ե. Ղառապետյանի

1906

(80)

31288-4.2

6230

4

12001

ԲԱՆԻՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ

ԵՒ

ԻՆՏԵԼԵԿՏՈՐԱԼ

«Բանուր դասակարգի ազատութիւնը պէտք է նոյն բանուր դասակարգի գործը լինի»: Այդպէս է ասել ընդհանուր աշխարհի, բոլոր ժողովուրդների ազատութեան և բաղդաւորութեան համար կռուող մեծ մարտիկը, գիտական սօցիալիզմի հայրը և միջազգային սօցիալ-դեմօկրատիայի հիմնադիրը — ԿԱՐԼ ՄԱՐԿՍԸ:

Նա այդպէս է ասել, որովհետեւ նրա աչքերի առաջ կենդանի կանգնած էին անցեալի պատկերները, երբ Արեւմտեան Եւրոպայի բանուր դասակարգը տառապում էր գերութիւնից, խարխա-

փուլմ էր տգիտութեան մէջ և քայ-
քայլած ու ջաղջախւած, ուժասպառ
թփրտում էր հին ինքնակալութեան
և աճող կապիտալիզմի ճանկերում.—
իսկ անկեղծ և զարգացած առանձին
մարդիկ, փափուկ հոգով և խղճահար-
ւած սրտով ի զուր տեղը քարոզ էին
կարգում կառավարութեանը և հարուստ
դասակարգին, կոչ էին անում նրանց
բարութեան և քրիստոնէական զգաց-
մունքներին և աշխատում էին «լուսա-
ւորել» նրանց մտքերը և սրտերը: Այդ
զարգացած մարդկանց սարսափեցնում
էր բանւոր ժողովրդի աղքատութիւնը
ու տանջանքները, նրանց վրդովեցնում
էր այն կարգի անարդարութիւնը, որի
շնորհիւ նրանք, ովքեր ամենից շատ
են չարչարում և որոնց պարտական է
ամբողջ աշխարհը իր կուլտուրայով և
հարստութիւնով՝ ամենից վատ են ապ-
րում, ամենից շատ են տանջւում և
ամենեւին չեն օգտւում իրենց ստեղծած

կուլտուրական բարեքնքերից և հարս-
տութիւններից:

Բայց այդ մարդիկ վերեւից ներքև
էին նայում ժողովրդին, շատ հեռու
էին կանգնած ժողովրդից և վախենում
էին նրանից: Վախենում էին նրա տգի-
տութիւնից ու վայրենութիւնից, վա-
խենում էին նրա քայքայիչ, կոյր շար-
ժումներից, և չէին հաւատում նրա
կուելու ընդունակութեանը: Եւ փոխա-
նակ ուղղակի բանւորներին դիմելու,
արթնացնելու նրանց մէջ դասակարգա-
յին զիտակցութիւնը և կուլի կանչելու,
նրանք քարոզի խօսքով դիմում էին
այն մարդկանց, որոնցից գալիս էին տան-
ջանքները, ովքեր ժողովրդի աղքատու-
թեան և ճնշումների մեղաւորներն
էին:

Ինչ կայ ասելու, որ նրանց խօս-
քերը մնում էին «ձայն բարբառոյ յա-
նապատի», իսկ տանջւածներին օգնե-
լու համար արած նրանց բոլոր փոր-

ձերը նման էին թղթախաղերից շինւած տնակների, որ քամու մի փոքր փչելուց խորտակւում էին:

Հռչակաւոր մտածող-ժողովրդասերներ, անգլիացի Օուէն և Փրանսիացի Փուլլէն. 19-րդ դարի սկզբում, այսպէս կոչւած հասարակութեանը և կառավարութեանը ուղղած իրանց շատ քարոզներից լեռնայ, վճռեցին գործնականապէս ցոյց տալ, որ հնարաւոր են և այլ կարգեր, որ բոլոր մարդկանց կարելի է այնպէս կարգաւորել, որպէսզի ոչ ոք չտուժէ, որպէսզի ամենքն էլ հաշտ և համերաշխ ապրեն, և որպէսզի դրա հետ միասին ծաղկի արդիւնաբերութիւնը և առևտուրը: Խոշոր կապիտալիստ և գործարանատէր Բօբէրտ Օուէն վճռեց իր ձեռնարկութիւնը ընկերական հողի վրա տանել, բանւորների հետ միասին: Նա հաւասար չափով աշխատում էր բանւորների հետ, նրանք միասին քննում էին բոլոր գործերը, և

հաւասարապէս բաժանում էին ամբողջ արդիւնքը: Փողի փոխարէն նոցանում գործարանի մէջ գործ էր ածւում թղթիկներ, որոնց վրայ գրւում էր վաստակած ժամերը:

Քանի դեռ կենդանի էր ինքը Բօբէրտ Օուէն, նրա բանւորները լաւ վիճակի մէջ էին և ամբողջ գործը լաւ էր գնում: Նաշելով այդ խաղաղ կեանքի պատկերին, գործարանատիրոջ ու բանւորների այդ բաղդաւոր կեանքի վրայ, մարդիկ սրտով հրճւում և հիանում էին:

Բայց Բօբէրտ Օուէն մեռաւ և ամբողջ գործը քանդւեց, իսկ դրա հետ միասին վերջացաւ և բանւորների բաղդաւոր կացութիւնը:

Անգլիական կառավարութիւնը, գործարանատէրի գործ դրած մեքենայութիւնների շնորհիւ, չկամեցաւ իրաւատէր ճանաչել բանւորներին, ընդհանուր գործարանի վերաբերմամբ:

միւս կողմից ինքը Բօբէրտ Օուէն, հա-
ւատ չընծայելով բանւորներին — որպէս
մի շատակարգի-ինքնագործունէութեան,
ինքը անձամբ հակառակ լինելով նրա
ամեն մի կազմակերպութեան և նրա
ամեն մի կազմակերպւած շարժումնե-
րին, հոգ չէր տարել, որ մի կերպ իրա-
ւաբանօրէն, կարգաւորեր գործարանի
վերաբերմամբ բանւորների իրավասու-
թիւնը:

Փուլըյէն աղքատ էր: Նա տքնում
էր մի գաղութ հիմնել, ուր եղբայր-
մարդիկ կարողանային հաշտ և համե-
րաշէ աշխատել և միասին օգտւել
իրանց ձեռքերի պտուղներից: Նա բոլոր
լրագրներում յայտարարութիւններ գետե-
ղեց խնդրելով «բարի» հարուստ մարդկանց
նւիրել իրեն այդ գործի համար մի մի-
լիօն րուբլի, ընդամենը մի միլիօն մի-
այն: Սակայն ոչ ոք չպատասխանեց
նրա այդ կոչին և մինչև իրա կեսնքի
վերջը Փուլըյէն ամեն օր, իրա նշանա-

կած որոշ ժամերում իզուր տեղն էր
սպասում բանւորների-բարեգործ հա-
րուստներին:

Ոչ, բանւոր դատակարգը ոչինչ չը-
պէտք է սպասի հարուստ մարդկանցից,
կապիտալիստ-սեփականատէրերից և սե-
փական շահեր պաշտպանող պաշտօնեա-
ներից: Չարաչար սխալուում էին Փուլ-
յէն և Օուէն, կարծելով որ համոզւած
խօսքը և կրակոտ կոչը կարող են ազ-
դել քաղցած ժողովրդի իշխանութիւնը
իրենց ձեռքը պահող մարդկանց վրայ,
չարաչար սխալուում էին նրանք, յուսա-
լով որ մի գեղեցիկ առաւօտ զգացւած
ղեկավարները և կապիտալիստ-շահա-
գործողները իրանց սեփական նախա-
ձեռնութեամբ և սեփական կամքով
կըվերակազմեն ամբողջ հասարակութիւ-
նը, ամբողջ աշխարհը, և կըհաստատեն
արդարացի կարգեր, բոլորի համար հա-
ւասարութիւն, եղբայրութիւն և բաղ-
դաւորութիւն:

Դրանց հետ միասին սխալեցին նրանց աշակերտները և նրանց վարդապետութեան բազմաթիւ հետևողները: Բոլոր ժողովրդասէր ինտիլիգենցիան, թէ մեզանում և թէ Եւրոպայի Արևմուտքում, շատ է տանջւել դէպի ճնշւածները իր համարձակ արտայայտած սիրոյ խօսքի և մասնակցութեան համար, շատ է տուժել տիրող «կարգերի» վրայ գործած իր լարձակումների համար, որովհետև խայտառակուժէր չարութիւնը, անօրէնութիւնը և ցանկանում էր այլ կեանք, այլ կարգեր, ցանկանում էր բոլորի համար արդարութիւն և բաղաւորութիւն:

Ամեն մի անարդարութեան, չքաւորութեան և շահագործութեան լիովին ոչնչացումը սօցիալիզմի պահանջն է. իսկ այն, որ այդ պահանջները առաջարկւում էր կառավարութեանը և հարուստներին, շահագործող գաւազարգերին, այն, որ բոլոր մարդկանց հա-

մար ցանկանում էին ազատութիւն, արդարութիւն և բաղաւորութիւն ձեռք բերել ոչ ժողովրդի միջոցաւ, այլ անկախ ժողովրդից, այդ դարձնում էր սօցիալիզմը ուտօպիական, այսինքն անիրագործելի, ամպերից վերև գտնւող և աներևակայելի: Ահա թէ ինչու բոլոր դրան հետևողները, ինչպէս Փուլէյէն և Օուէն իրանց հետևողներով, այնպէս էլ միւս, նոյնպէս քաղաքական ցնորամիտները, կոչւում են ուտօպիական սօցիալիստներ:

Բայց այդ դեռ քիչ է: Ուտօպիական սօցիալիստներ են ներկայանում և նրանք, ովքեր, թէև ժողովրդին են դիմում և ոչ կառավարութեանը ու արտօնեալ գաւազարգերին, սակայն նոյն ժողովրդի մէջ չեն զանազանում առանձին գաւազարգերը, չեն ուզում տեսնել, որ ժողովուրդը ոչ թէ մոխրագոյն մասսայ է, ոչ էլ ուղղակի չքաւոր ժողովուրդ, (բաճկոններ վերնազգեստներ

և չուխաներ) այլ ամենից առաջ մարդիկ են, որ զանազան արհեստագործութիւնով են զբաղւած, և որ ամենից գլխաւորն է, ամեն մէկը, այդ արհեստագործութիւնների մէջ, ունեն իրանց զանազան դրութիւնը:

Ժողովրդի միջից այն մարդիկ, որոնք զրկւած են ամեն մի սեփականութիւնից և ստիպւած են վաճառելու իրենց բանւորական ոյժը նախաձեռնող-կապիտալիստներին, բոլորովին ուրիշ դրութիւն ունեն, և դորա համար էլ ունեն բոլորովին այլ շահեր, քան նրանք, ովքեր զրկւած չեն սեփականութիւնից և անկախ են աշխատում, չնայած, որ մերթ ընդ մերթ նոյնպէս ստրկացած են, նոյնպէս կարիքների տէր են, ինչպէս և առաջինները:

Յետոյ, առևտրականները պէտք է բաժանւած լինեն անմիջական արտագործներից, վարձու բանւորներից, արհեստաւորներից, և գիւղացի հողագործ-

ներից, որովհետև նրանք էլ դարձեալ իրենց շահերն ունեն, որ տարբերոււմ է անմիջական արտագործ-աշխատաւորների շահերից: Մի խօսքով, ժողովուրդը անձև մի զանգւած չէ. ժողովուրդը բաղկացած է զանազան դասակարգերից և ժողովրդի բոլոր դասակարգերը հաւասարապէս իրաւունք չունեն սեփականեցնելու այն ինտրիլեկտնցիայի քարոզները, որ բարիք է ցանկաւնում ժողովրդին և մտածում է ժողովրդի վրայ:

Պատմութիւնը ցոյց է տւել, որ միակ դասակարգը, որ իսկապէս ձգտում է սոցիալիզմին, որ անմիջական շահագրգռւած է սոցիալիզմով, ներկայանում է պրօլետարիատը, վարձու բանւորների դասակարգը:

Եւ այն ամէքը, ովքեր դիմել են ոչ թէ պրօլետարիատին, այլ ասենք գիւղացուն, կամ քաղաքի մեջջանութեան, այն ամէքը, ովքեր չեն զանազանել վարձու բանւորներին, ժողովրդի

ամբողջ մասսայից, այլ դիմել են առհասարակ «Ժողովրդին», դրանք բոլորն էլ գնացել են սխալ ճանապարհով և ոչ մի յաջողութիւն չեն ունեցել:

Մեզ մօտ, Ռուսաստանում այդպիսի սխալ գործեցին նաև 60-ական և 70-ական թւականներին այսպէս կոչւած «նարոդնիկները»: Նրանք «գրնում էին ժողովրդի մէջ», այսինքն գիւղացիութեան մէջ, որովհետև նա կազմում էր և կազմում է իր քանակութեամբ ժողովրդի գլխաւոր մասսան:

Նրանք գնում էին ժողովրդի մէջ, որովհետև նա չքաւոր էր, խաւար և մոռացւած, որովհետև նրան թալանում և կեղեքում էին բռունցք-վաճառականները, հողատէր-կալւածատէրերը և կայսերական պաշտօնեաները:

Նրանք գնում էին ժողովրդի մէջ որպէսզի լուսաւորեն նրան, բաց անեն նրա աչքերը և յետոյ միացնելով օգնեն նրան թափելու իր վրայից ճնշ-

ման և կեղեքման լուծը: Բայց ժողովուրդը չընդունեց նրանց: Նրա համար անհասկանալի և օտար էին այդ «զարգացած» մարդկանց, այդ «աղայ» բարեգործների ճառերը:

Նա չափից դուրս շատ էր տուժելուրիշ այդ տեսակ «զարգացած» մարդկանցից (կալւածատէրերից և պաշտօնեաներից), որպէսզի մինչև անգամ հասկանալով, կարողանային հաւատալ և գնալ նրանց յետևից:

Ժողովրդի և ինտելիգենցիայի մէջ ձգւած է ժողովրդական թշնամութեան անդունդը, որ կուտակւել է ժողովրդական դարեւոր ճնշումներով-ուռնեւոր զարգացած դասակարգերի կողմից. նրանց մէջ ձգւած է մի պատնէշ, որ հիւսւած է փոխադարձ անվստահութիւնից, փոխադարձ անհասկացողութիւնից, և փոխադարձ օտարացումից:

Եւ ժողովուրդը ոչ միայն չէր լրսում, այլ ինքն աջ ու ձախ նրանց

բռնում և յանձնում էր իշխանութեան
ձեռքը:

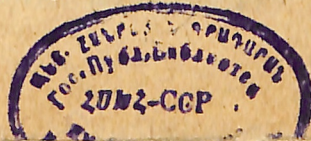
Ահա հէնց այդպիսի նարոզներկնե-
րին և անհասարակ ուսուցիական սո-
ցիալիստներին է ինկատի ունեցել Կարլ
Մարկսը, երբ ասել է որ «բանւոր դա-
սակարգի ազատութիւնը, պէտք է լինի
նոյն բանւոր դասակարգի գործը»: Դո-
րանով նա ուզում է ասել, որ ոչ հա-
սարակութեան բարձր դասակարգերը և
ոչ էլ կառավարութիւնը, որ կառավա-
րում է այդ բարձր դասակարգերի շա-
հերի օգտին, և ոչ էլ ինտիլիգենցիան
ինքնուրոյն, իրանց միայն գեղեցիկ խօս-
քերով և փափուկ, զգայուն հոգով կը-
կարողանան ազատել բանւոր դասակար-
գը և նորա համար բաղդաւոր կեանք
ստեղծել: Ոչ:

Բարձր դասակարգերից եւ կառա-
վարութիւնից նա չըպէտք է սպասէ ոչ
ողորմութիւն, ոչ փրկութիւն, որովհետեւ
նրանք իրենք երբէք չեն ցանկանայ

այդ տալու, նոյնպէս եւ ինտիլիգեն-
ցիան, որովհետեւ նա ինքը չի կարող
տալ այդ քոյրը, որովհետեւ նա
ինքնատիկեան արդէն թոյլ է եւ անզօր:

Պրօլետարիատը կըստանայ իր
ազատութիւնը, իրա եւ քոյրը ծնշաւծ-
ների համար բաղդաւորութիւն ձեռք
կըքերի, կըհաստատի քոյրի համար
արդարացի հասարակական կարգեր
միայն իրա սեփական ջանքերով, իրա
անհաշտ կուով քոյրը կեղեքիչների եւ
շահագործողների դէմ: Եւ միմիայն
պրօլետարիատի, վարձու բանուորների
դասակարգի, ընդհանուր մարդկութեան
այդ առաջնակարգ մարտնչողի օգնու-
թեամբ, ամբողջ ժողովուրդը իսկական
ազատութիւն եւ հաւասարութիւն ձեռք
կըքերի:

Բայց ինչո՞ւ միայն բանւոր դասա-
կարգն է ներկայանում որպէս առաջ-
նակարգ, և ոչ մի օրէէ ուրիշ դասա-
կարգ: Ինչո՞ւ միայն նրան է պատկա-

նում գործը և պատիւը, և սեփական, և ամբողջ ժողովրդի, ամբողջ աշխարհի ազատութիւնը և ոչ ընդհանուր ժողովրդին:

ժամանակակից բանւոր դասակարգը (համեմատաբար նոր դասակարգ) կապիտալիստական կազմի զաւակն է: Նա գոյութիւն ունի ընդամենը հարիւր, հարիւր յիսուն տարի, այն օրից, երբ երևան եկաւ մեքենայական արդիւնագործութիւնը և արդիւնաբերական կապիտալը:

Նա դուրս եկաւ հին ճորտական գիւղացիութեան և քաղաքային հին մանր մեշտանսուօյի ծոցից. գիւղերում նա աւելի և աւելի լցնում է իր շարքերը գիւղատնտեսական վարձու բանւորներով, ինքնորոյն գիւղական մշակներով, իսկ քաղաքներում, գործարանների և զաւօղների բանւորներով, արհեստաւորներից և մանր առևտրականներից:

Նա կարծես նրանց տեղն է բռ-

նում, ինչպէս բուրժուազիան (առևտրական և արդիւնաբերական կապիտալիստները) բռնում է առաջւայ ճորտական ազնականութեան և վաշխառուների տեղը:

Բանւոր դասակարգը նոր քուրժուազական հասարակութեան դասակարգն է, որ ծնունդ է առել հին ճորտական ֆեոդալական հասարակութիւնից:

Եթէ առաջ մարդկանց ուղղակի ոյժով էին ստիպում աշխատելու մի կոյտ հարուստների ի ծնէ անգործ — պորտաբոյժների համար, եթէ առաջ գոյութիւն ունէր ճորտական դրութիւն և ճորտական աշխատանք, այժմ մարդկանց ստիպում են աշխատել նոյն այդ տեսակ մի ուրիշ կոյտ անգործ և պորտաբոյժ մարդկանց համար, պարարտացած փողային տուգների համար. ստիպում են աշխատել բանւորական ոյժի «կամաւոր» վաճառման քողի տակ, «ազատ» վարձի և «ազատ» պայմանի քողի տակ, իբր այժմ գոյութիւն ունի վարձու աշխատանք:

Բայց բանւոր դասակարգը Ֆաբրիկաներում և գործարաններում իրան լոյս ընկած օրից, արդէն մշտական տեսնում է որ այդտեղ ոչ մի ազատութիւն չկայ, որ քաղցածութիւնը ու ցուրտն է որ իրան քշում է Ֆաբրիկաները և գործարանները, որ նա տալիս է աշխատանքին իրա ամբողջ ոյժը և ժամանակը և համաձայնում է չնչին վարձի միայն նրա համար, որ նրան, նախ քան Ֆաբրիկայ և գործարան ուղարկելը արդէն չքաւոր են դարձրել: Նա հասկանում է, որ կապիտալիստին ձեռնտու է որ նա աղքատ լինի և տայ մեքենային իրա ամբողջ ոյժը և ժամանակը. ձեռնտու է, որովհետև այդ դէպքում միայն պատերի տակ շատ բանւորներ կըմնան, որ այդ դէպքում միայն կապիտալիստներին ծառայելու պատրաստի պաշար կըլինի անգործների զօրաբանակը, որը մշտական սպառնա-

լիք կըդառնայ զբաղած բանւորներին գլխին, պատրաստ լինելով խել նրանց ձեռքից կտոր հացը և խղճուկ անկիւնը:

Չէ որ այդ դէպքում միայն բանւոր դասակարգը կապիտալիստների ձեռքում հեզ մի գործիք կըդառնայ, որից նրանք թոկեր կըհիւսեն և կծծեն ամբողջ հիւթը:

Բանւորները հասկանում են այդ ամենը, և դուրս համար էլ վաղուց է որ անընդատ և մշտական կռիւ են մղում իրանց տէրերի դէմ, կռիւ բոլոր կեղեքիչների դէմ:

Յոյցերի և գործադուլների միջոցաւ կռւելով 8 ժամեայ բանւորական օրի և աշխատավարձի աւելացման համար, նրանք մի կողմից բարելաւում են իրանց դրութիւնը կռւելով սեփական չքաւորութեան դէմ, միւս կողմից, կռւում են ընդհանուր չքաւորութեան դէմ, քչացնում են անգործների թիւը, պակասեցնում են անգործների պաշար

զօրաբանակը. այդպիսով, նրանք նւագեցնում են կապիտալիստին, սանձահարում են նրա շահագործական գործողութիւնները և դարձնում են նրան աւելի զիջող:

Բայց այդ դեռ քիչ է: Տէրերի հետ ունեցած բանւորների տնտեսական կռիւի իսկական ընթացքը և իրա բանւորի կեանքը պարզ ցոյց է տալիս նրանց, որ ողորմելի վաստակներով մի որևէ սեփականութիւն ձեռք բերելու ոչ միայն յոյս չի կարող լինել նրանց մէջ, այլ որ նրանց վերջնական փրկութիւնը հէնց այն բանումն է կայանում, որ վերջ ի վերջոյ չըլինի և ոչ մի մասնաւոր սեփականութիւն, արդիւնագործական միջոցների վերայ, որովհետև հէնց մասնաւոր սեփականութեան իրաւունքի գոյութեան շնորհիւ այդ միջոցների վերայ, մի կողմից դուրս են գալիս կապիտալիստներ, ալսինքն մարդիկ, որ իրանց սեփականութեան համար ահագին

հարստութիւններ են դիզել, որ տիրում է ամեն ինչի, իսկ միւս կողմից վարձու բանւորներ, ալսինքն, մարդիկ, որ զըրկւած լինելով ամեն մի սեփականութիւնից, ստիպւած են վաճառելու իրենց բանւորական ոյժը*):

*) Այդ վարձու բանւորները պարզ տեսնում են թէ որքան խարխուլ է մանր սեփականատէր-գիւղացիների և արհեստաւորների գրութիւնը՝ խոշոր կապիտալիստների հետ ունեցած իրենց կռւում: Նոյն սեփականութիւնը, որ առաջ, հին «արգար» ժամանակներում պահպանում էր արհեստաւորին և գիւղացուն ու նրանց ինքնորոշութիւնը և համեմատական անկախութիւնը, այժմ նրանց նիզում և ճնշում է, ինչպէս կոճղը տաժանակրի ոտքերը: Խոզէիններից նրանք վերադուրսւեցին տաժանակրերի, որոնք ստիպւած են մի օրում 20 ժամ աշխատել և չքաւոր ապրել, որպէսզի պահպանեն միայն կապիտալիստների մրցումը: Իսկականներից, նրանք երևակայական սեփականատէրեր դարձան, որ սեփականութեան տէր են միայն թղթի վերայ և իրանց երևակայութեան մէջ որով-

Ահա թէ ինչու բանւորներ ընդանց տնտեսական կռուում աւելի և աւելի պարզ սկսում են գիտակցել իրանց ընդհանուր դասակարգային շահերը և կարիքները, որոնք անխուսափելիօրէն մըղում են նրանց սօցիալիզմի գիրկը. նրանք դուրս են գալիս բոլոր արդիւնագործական միջոցների մասնաւոր սեփականութեան դէմ, ճշգրիտ կերպով նկատելով դրանում իրանց ամբողջ չքաւորութեան աղբիւրը: Այդ պատճառով էլ նրանք նայում են դէպ առաջ, այն նոր ապագայ աշխարհին, ուր ոչ սեփականատէր կըլինի, ոչ պրօլետար, ուր ոչ հարուստներ կըլինեն, ոչ չքաւորներ, ուր ֆաբրիկաները, գործարանները, մեքենաները և հողը կը պատկանի ամբողջ հասարակութեան և ոչ մասնաւոր անհատների, և ուր ամեքը հաւասար

հետեւ այդ սեփականութիւնը իրապէս վաղուց արդէն գտնուում է կապիտալիստների ձեռքում, որովհետեւ վաղուց է արդէն, որ նա խճճւած է պարտքերով և մի քանի անգամ գրաւ է դրւած:

կաշխատեն և հաւասար կօգտուին կեանքի բարիքներէն: Եւ նրանք գնում են գիմաւորելու այդ նոր աշխարհին և կռուում են նրա շուտօրէն գալու համար:

Այդ պատճառով էլ բանւոր դասակարգը ժամանակակից հասարակութեան մէջ ներկայանում է որպէս մի աւելի առաջնակարգ դասակարգ. միակ նա է որ կը փրկէ ամբողջ աշխարհը և կազատէ ինքն իրան:

Այդ ազատարար կռուում ինտիլիգենցիան միայն օգնում է նրան, այն ինտիլիգենցիան, որը ինչպէս և բանւոր դասակարգը նոյն այն անապահովութեան և կապիտալից կախում ունենալուց, սովորել է նայել ապագայի վերայ բանւորի աչքերով:

Փոխանակ կապիտալին ծառայ դառնալու, նա գնում է ծառայելու բանւոր դասակարգին: Նա գնում է ծառայելու նրան, իր գիտութիւններով, որոնց աշ-

խատանքով ծանրաբեռնեաճ բանւոր դասակարգը չի կարողանում բաւականաչափ ձեռք բերել. նա գնում է ծառայելու նրան իրա գլխով, իրա ուղեղներով, որոնք սովորել են նրանում աշխատելու, այնպէս, ինչպէս սովորել են աշխատանքի մէջ բանւորների մկանները: Եւ նա օգնում է բանւոր դասակարգին մտաւոր հայեացքով համակելու ամբողջ աշխարհը իր բոլոր աշխատանքներով և շահագործողներով, բոլոր տիրապետողներով և շահագործողներով. նա օգնում է նրան աւելի խորը թափանցելու նրա չքաւորութեան պատճառների մէջ և սովորեցնում է նրան աւելի արագ և լաւ հասկանալու նրա դէմ դուրս եկած բոլոր սպառազինեաճ թշնամիներին, կարճ ասած, նա օգնում է նորան, որպէսզի նա տանի կռիւր, լիովին գիտակցելով այդ կռիւ նպատակները և լաւ միջոցներով, նորա պահելը: Եւ բանւոր դասակարգը այդպիսի

ինտելիգենցիայի հետ միասին կազմում է իրա սեփական բանւորական կուսակցութիւնը որ կոչւում է Սօցիալ-դեմօկրատական քանտրական կուսակցութիւն: Այդպիսի կուսակցութիւններ արդէն գոյութիւն ունեն բոլոր կուստուրական երկիրներում, ինչպէս Եւրոպայի Արեւմտեքում, այնպէս էլ Ամերիկայում: Սօցիալ-դեմօկրատական այդ կուսակցութիւնները վարում են արդէն ոչ միայն տնտեսական, այլ և քաղաքական կռիւ, խլելով տիրող դասակարգերից և նրանց իշխանութիւններից, բանւոր դասակարգին հարկաւոր բոլոր օրէնքները, նւաճելով բուրժուազիայից թիզ թզի յեաւ այն հողը, որի վրայ նա կանգնած է, որի վրայ նա հիմնում է իրա իշխանութիւնը և տիրապետութիւնը:

Այդ կուսակցութիւնները իրանցից ներկայացնում են ամբողջ բանւոր դասակարգի գիտակից և առաջնակարգ

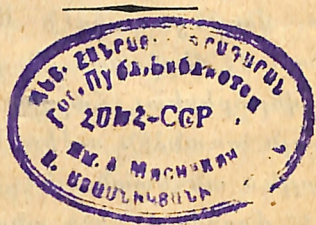
բանւորներէից կազմւած մի միացած կազմակերպութիւններ, որ իր յետեւից տանում է իրանից աւելի յետ մնացած ընկերներէ շարքերը, կուրի է տանում ամբողջ դասակարգը թուլացած բուրժուական աշխարհի դէմ, կուրի ասպագայ սօցիալիստական հասարակութեան համար: Այդ կուսակցութիւններէ մէջ բանւորները և ինտիլիգենտները արդէն չեն զանազանւում, որովհետև ինտիլիգենտները լուծւել են բանւորական մասսայի մէջ, որովհետև ինտիլիգենտները հոգով դարձել են բանւոր, իսկ բանւորները իրանց զարգացումով դարձել են ինտիլիգենտներ:

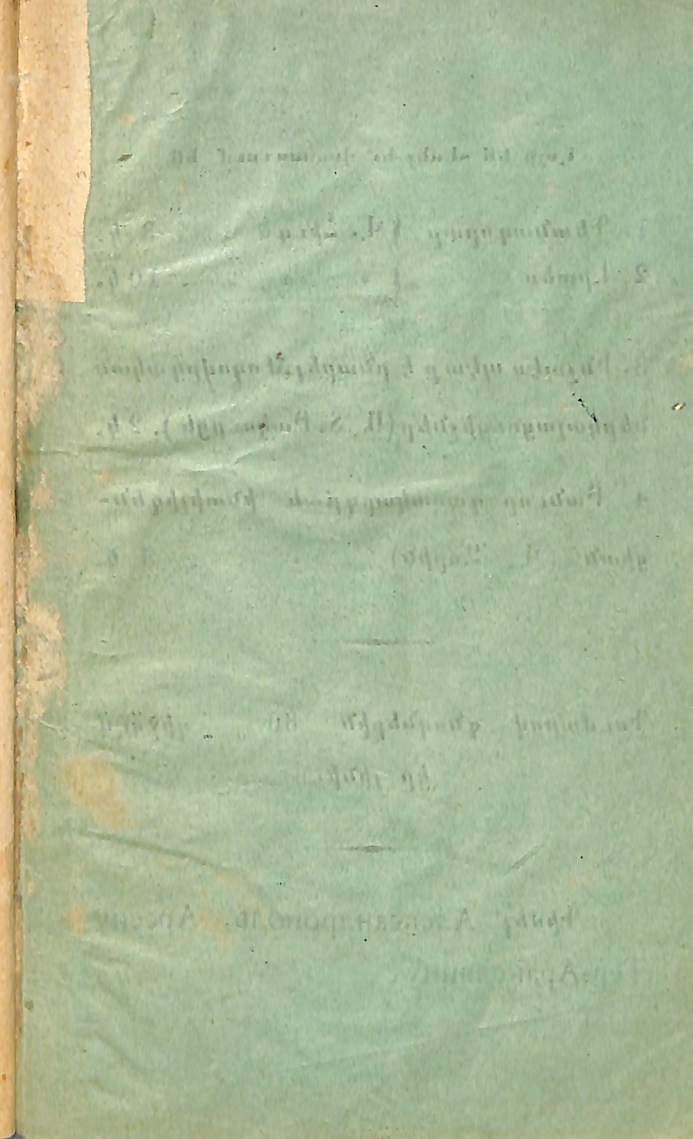
Այժմ, երբ Ռուսաստանում բանւոր դասակարգը ցոյց տւեց որ ինքն էլ արդէն այնքան մեծ է և ուժեղ, որ Ռուսաստանի թուլացած ինքնակալութեան կազմին տեղ անգամ չի կարող լինել, երբ հին Ռուսաստանին փոխարինելու գալիս է նորը, և ամբողջ ժողովուրդը

բաժանւած զանազան քաղաքական կուսակցութիւններէ, ամեն մէկը իր դասակարգի շահերի պաշտպանութեան կուրի են դուրս եկել մէկ մէկու և ինքնակալութեան դէմ: Այժմ Ռուսաստանի սօցիալ-դեմօկրատական բանւորական կուսակցութեան բացարձակ դուրս գալը նշանակում է, որ մեզանում ևս ինչպէս վաղուց արդէն Արեւմուտքի Եւրոպայում, վերջացած է ինտիլիգենցիայի վերաբերեալ հարցը, որպէս մի ինքնորոյն առանձին ոյժի: Ռուսաստանում այլևս անհետանում է ինտիլիգենցիայի և ժողովրդի միջի անդունդը, էլ չի լինի արդէն առանց ժողովրդի առաջ ընթացող ինտիլիգենցիայի և չհասկացող ու իրանից ինտիլիգենցիային վռնդող ժողովուրդ:

Ռուսաստանումն էլ, ինչպէս և Արեւմուտքի Եւրոպայում, ինտիլիգենցիան արդէն բաժանւում է մասերի, և այդ մասերից մէկը բուրժուական գը-

նում է ծառայելու բուրժուազիային և
վերջնականպէս ձուլուում է նրա հետ,
իսկ միւս մասը պրօլետարական—գնում,
է ծառայելու բանւոր դասակարգին և
նոյնպէս ձուլուում է նորա հետ միակ
Ռուսաստանի սօցիալ—դեմօկրատական
բանւորական կուսակցութեան մէջ:

Լօյս եմ հասել եւ վաճառում եմ

1. Գետնագորտը } Վ. Հիւզօ . . 3 Կ.
2. Լրտես } » » . . 10 Կ.

3. Ինչպէս պէտք է ընտրել Յողովրդական
ներկայացուցիչներ (Ա. Տ. Բահուրցեւ). 2 Կ.

4. Բանւոր գասակարգը և ինտիլիգեն-
ցիան (Վ. Զօրին) . . . 4 Կ.

Գումարով գնողներին 30% զեջում
կը լինի:

Դիմել՝ Александрополь, Арсену
Тер-Аракелянцу

803

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0044638

8766

